પ્રેમભક્તિ-ગ્રન્થમાલા

પ્રેમભક્તિ-ભજનાવલિ

ન્હાનાલાલ દલપતરામ કવિ.

પ્રેમભક્તિ-ગ્રન્થમાલા

૧	કેટલાંક કાવ્યો	૧૯૦૩-૬
*૨	ગજયમૂત્રોની કાવ્યત્રિપુટિ	૧૯૦૩-૦૫-૧૧
૩,	વસન્તોત્સવ	૧૯૦૫
*૪	ઇન્દુકુમાર, અંક ૧ લો	૧૯૦૯
*૫	ન્હાના ન્હાના રાસ	૧૯૧૦
*	શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા, સમશ્લોકી	૧૯૧૦
*૭	જયા-જયન્ત	૧૯૧૪
*૮	મેઘદૂત, સમશ્લોકી	૧૯૧૭
*૯	ઉષા	૧૯૧૮
*૧૦	ચિત્રદર્શનો	૧૯૨૧
૧૧,	ગીતમંજરી	૧૯૨૬-૧૯૨૬
*૧૨,	રાજર્ષિ ભરત	૧૯૨૨
૧૩,	પ્રેમકુંજ	૧૯૨૩
૧૪	સાહિત્યમન્થન	૧૯૨૪
૧૫	પ્રેમભક્તિ-ભજનાવલિ	૧૯૨૪
૧૬	સંસારમન્થન	૧૯૨૪
૧૭	ઇન્દુકુમાર, અંક ૨ જો	
૧૮	ઇન્દુકુમાર, અંક ૩ જો	
૧૯,	જહાંગીર-નૂરજહાન	
૨૦,	અકબરશાહ,	
૨૧,	પુણ્યકથા,	

પ્રકાશક **મહાદેવ રામચન્દ્ર જાગુષ્ટે,**

ત્રણ દરવાજા, અમદાવાદ

* આ નિશાન વાળા તેર પુસ્તકો અત્યારે મળે છે

પ્રેમભક્તિ-ગ્રન્થમાલા

પ્રેમભક્તિ-ભજનાવલિ

કર્તા

ન્હાનાલાલ દલપતરામ કવિ

સંવત ૧૯૮૦ ઇ સ ૧૯૨૪

કીમત આઠ આના

મુદ્રણસ્થાન આદિત્યમુદ્રણાલય, રાયખડ રોડ, અમદાવાદ
મુદ્રક પ્રાણજીવન વિશ્વનાથ પાઠક

આવૃત્તિ ૧ લી   પ્રત પંદરસો

આતમની નમણુ

લાગી જેના જીવનની તાળી જગદાત્મ શુ હો જી,
વાગ્યા જેને અબધુતના વચનોના બાણ
ભાગ્યા જેના અન્તરમા અનુભવના ભાલુડા હો જી
જાગ્યા જેના પૃથિવિમા પોઢેલા એ પ્રાણ

હજો હમારી આતમની નમણુ એવા જોગીને હો જી

પડદા પડિયા આભ અને આ અન્ધકારના હો જી
ઢાકી ઢળિયા જડ ને માયા ને વાણી વેદ,
વાળી વાડો ચૌદ ને ચૌદ આ બ્રહ્માડની હો જી
ભેદી એ સહુ પાયા પરાત્પરના ભેદ

હજો હમારી આતમની નમણુ એવા જોગીને હો જી

ગહનતાના ખોળ્યા ગુફાઓ ને ગહ્વરો હો જી
પીધા જેણે અગમ્યના પ્યાલાના પૂર,
પ્રકૃતિ ને પુરુષના પરખ્યા પારખા હો જી,
ભીતરિયા જે પામ્યા બ્રહ્મમન્દિરના નૂર

હજો હમારી આતમની નમણુ એવા જોગીને હો જી

પ્રસ્તાવના

આપણા કાવ્યવિશેષમા ભજનો અને રાસના મ્હને ખાસ આકર્ષણ આવતા, હજી યે મ્હારો પક્ષપાત ત્ય્હા ઢળે છે મ્હારી રાસગીતાવલિ છપાઇ ગઇ છે ૧૮૮૬ ૧૮૬૬ લખાયેલા મ્હારા પચાસ ભજનોની આ ભજનાવલિ આજ ગુજરાતને ધરાવુ છુ માત્ર ભક્તિના આ ભજનો નથી ભક્તિના, પ્રેમના, સસારના ભેદોના, મનુષ્યજીવનના ઊડાણોના, બ્રહ્માડશાયી બ્રહ્મના એમ પ્રભુ ને પ્રકૃતિ, બ્રહ્મ ને બ્રહ્મલીલા, ઉભયની અગોચરતાના ગીતોનો આ સગ્રહ છે કોઇક ઉપદેશાત્મક છે, થોડાક ભાષાન્તરો છે કેટલાક મ્હારી રાસગીતાવલિમાથી યે આમા લીધેલા છે ભજન એટલે અગમ્યના કોઇક દર્શનનુ ઉચ્ચારણ એ પ્રાચીન ને વિશાલ અર્થ આજે યે સાચો છે

નરસિહમીરાના ઉત્તમ ભજનો એ જ હજી તો આપણો સર્વોત્તમ ભજનભડાર છે કારણ એ છે કે એ મહાભક્તોએ ગેબના પડદાઓની પાછળ જોયુ હતુ, ને ત્ય્હા જોયુ હતુ તે જગતમા ગાયુ હતુ ત્હેમણે દર્શન કીધા હતા, ને એ બ્રહ્મદર્શનના ગીત ગાયા હતા દલપતકાવ્યની નાન્દીમા દલપતરામ કહે છે કે

> વિચિત્ર દેખાવ, વિચિત્ર વાણી,
> વિચિત્ર પોષાક, વિચિત્ર પ્રાણી,
> વિચિત્ર આ નાટક વિશ્વ નામ,
> પેદા કર્યું તે પ્રભુને પ્રણામ

એ વિરાટ્નાટકના પડદા સન્મુખની જ રંગભૂમિ આજે તો એટલી નાનારંગી ચિત્રવિચિત્ર ને ભૂલભૂલામણી જેવી બની છે કે વિશ્વના પડદાઓની પાછળ કે આત્માની અતલ ગુફાઓમાં નિરખવાની નવરાશ ઓછાને છે, ને નિત્યનિત્ય એ ઓછામાંથી યે ઓછા થતા જાય છે મ્હારા ૪૭ વર્ષના જીવનદિવસોમાં ન્હાનામ્હોટા તીર્થ સન્ત ને ભક્ત કેટલાક દીઠા છે પણ એ પાંચ દશકની લગભગમાં હૈયાને હલમલાવી નાખનાર ને પગરપગના પંખન્દા બે જ પરમ ભક્તરાજ પેખ્યા એક તો નાટકના તખ્તા ઉપર નટ ત્ર્યંબકલાલ—નરસિંહ મહેતાના સ્વાંગમાં ને બીજા જગતના તખ્તા ઉપર સિન્ધ-હૈદરાબાદની બ્રહ્મસમાજ વાળા ડો રૂબેન

ભજન એટલે બ્રહ્મ સન્મુખ થવું, ભજન એટલે ભક્તનું પ્રેમોપનયન અન્ય સકલ દિશાઓમાંથી આ માર્ન વાળી—સંકોરી લેઇને ત્હેનો કિરણજ્યોતિ બ્રહ્મદિશામાં વાળવો એમ કરતાં કોઇ વેળા સમીપમાં બ્રહ્મદર્શન થાય, કોઇ વેળા દૂર દર્શન થાય કોઇ વેળા બ્રહ્મઝાંખી થાય કોઇ વેળા અનિમિશ ઉઘડેલા નયનકમળને ભરીને બ્રહ્મ પ્રકાશ ઉભરાઈ રહે કોઈ વેળા બ્રહ્મકલાનું તો કોઈ વેળા બ્રહ્માંડના કો ભેદનું દર્શન થાય ભજનો પણ બ્રાહ્મી સ્થિતિના એવા નિરનિરાળા અનુભવોના હોય છે શ્રીમદ્ વલ્લભાચાર્ય ને સ્વામી નારાયણના વૈષ્ણવ સંપ્રદાયના ભજનો મ્હોટે ભાગે કૃષ્ણભકિતના છે યોગ વેદાન્તના મરદાની ભજનો ઘણું ભાગે નિર્ગુણને અજાતવાદને શૂન્ય શિખરને ને નિર્ગુણની

યે જાહોજલાલીને વર્ણવવા મથે છે ગીતાની પેઠમ ધીરાની ઘણીખરી કાફીઓ ઉપદેશાત્મક છે વ્રત ને વાડના જૈન સાધુરાજોના ભજનો સદાચરણની પગ્કિમણાના બહુધા હોય છે તપસ્વીઓને પ્રાયશ્ચિત્ત દેતા મહન્તો જેમ પચાગ્નિ તપાવતા, કાટાવાળા ગેગ્બન્ધ માગ્તા, તેમ ભોજા ભગ્ત ને બ્રહ્માનદજી જેવા મહન્તગજો સસારને ચાબખા યે મારે છે પ્રભાતિયા તો નગ્સિહના જ મીગના ભજનોમા સ્ત્રી-કવિની સુમધુર સુકુમાગ્તા પમરે છે જૂના નાણાની પેઠમ એમ જૂના ભજનોમા યે મે નુરપુ વધારે છે

ઇ સ ૧૮૪૮થી ગુજગતમા નવો સુગ બેઠો, અને તે ૯જી સમામ થયો નથી આ નવયુગના વ્યકિતજીવનમાથી ને સસાગ્જીવનમાથી સાગ ઘણા વાના ઓનગ્ી ગય છે, તેમ ભજનો યે ઓગ્યા છે ગિગ્નાગ્ના શિવરાત્રીના મેળામા હજી ભજનની જ ઝક ગગનમડળમા ગાજી ગ્હે છે, જો કે પૃથ્વી ઉપગ તો અનેક વિધની પાથિવતા ઉભગાય છે નમ્દાતીરે શૂલપાણીશ્વગ્નો શુક્લતીર્થનો, વાત્રકતીરે ઉત્કેઠેશ્વગ મહાદેવનો, ઇડરના ડુગગઓમા કેસગિયાજી-સામળાજીનો, દેવકી ઉનાઇનો એ મધસમુદાય જોવાના હજી બાકી છે સ્વામીનાગયણના સૈયાનો ભકિતરગ હવે ઉપટતો જાય છે આર્યસમાજ પ્રાર્થનાસમાજ થિયોસોફીમા ભકિત કે સમસ્ત આત્માની ભરતીઓ કરતા બુદ્ધિની છોળો વધારે ઉછળે છે સાબરના સપ્તસગમનો વહુઠાનો સમારભ ને સરસ્વતીતટનો સિદ્ધપુરનો વિશાલ તીર્થસઘ સસાગ્ી થઇ ગયા છે, ધર્મનેતાઓએ ધર્મની પુનસ્થાપના

સ્પ્હા બનતી ઉતાવળે કરવી ઘટે છે નરસિંહમીરાથી યે પ્રાર્થનામાળામાંના ભજનો મહાન ઉન્નત છે એ ગ બ રમણભાઇનુ પક્ષપાતી સાહિત્યવચન ગુજરાતે સ્વીકાર્યુ નથી આપણા વ્યક્તિજીવનની કથા યે અન્યથા નથી શરીરના ભૂખ્યા કંઈ કે સાધશે, આત્માના ભૂખ્યાના આ જન્મ ને પરજન્મ ઉભય અપુણ્યે અપવાસી જશે અધ્યાત્મશાળી જીવોને એ સ્મરાવવુ પડે એમ છે? ભજનભૂખ્યો સસારી આ જીવનમા યે આત્મભૂખ્યો ને પરજીવનમા યે આત્મભૂખ્યો રહે છે

ઉપનિષદની ગહનતા કે ગીતામાના વિરાટદર્શનની ભવ્યતા કે ભાગવતમાના ગોપિકાગીતની આરત નવગુજરાતના ભજનોમા કેટલી ઉતરી છે? છતા યે જૂનાનવા ગુજરાતના ભજનોની અને ગુજરાતના રાસની પૃથાઓ ભરતખડમા બીજે નથી સ્વામી નારાયણના મદિરોમા, મૂડિયા બાવાની જમાતમા, ડાકોરજીના ચોકમા, ગિરનારની તળેટીમા ભજનનો ને રાસનો જ્યહારે જ્યહારે સગમ થાય છે ત્હારે ત્હારે, ઉપરથી ચન્દ્રમા અમૃત વરસે છે એમ, ગુર્જર કવિતા યે ગુજરાતીઓ અને ગુજરાતણો ઉપર અમૃતની ઝડીઓ વરસી રહે છે

પૂજનવિધિનુ પરમ સત્ય તો એ જ છે કે જીવન એ જ હરિની પરમ પૂજા, આયુષ્ય એ જ આરતી દેવસેવા કે દેવદર્શન જીવનમા ન ઉતરે તો એ સેવા કે દર્શન, એ કથા કે કિર્તન મિથ્યા જ છે પરા પૂજા એ જ હરિની મહાપૂજા છે છતા ગણિતના ગૂઢ કોયડા જેમ બાલકોને માટે નથી પણ ગણિતશાસ્ત્રિયોને કાજે છે, તેમ

શ્રીમદ શકરાચાર્યજીનુ પરા પૂજાનુ સ્તોત્ર અગાધ બ્રહ્મ નીરના મહાતારાઓને કાજે છે, આરે બેસી પાવળે પાવળે ન્હાનારને કાજે નથી સાકારપૂજકો તો સાકારને યે પૂજે છે નિરાકારના આપણા ઉપાસકો તો બહુધા કોઇને યે ઉપાસતા નથી એ માનસદેશાની મનોદશા આપણા સસાર શાસ્ત્રીઓથી અજાણી છે? વેદકાળમા, મૂસા ને ઝરથૂસ્તના યુગોમા, ખ્રીસ્તસમયે, ઈસ્લામની સ્થાપનાના ઝમાનામા ભજન જીવનની એક જરૂરિયાત ગણાતી આજે યે ભજન વિલાસ નથી, જીવનની જરૂરિયાત છે સન્દેશવાહી પયગ-મ્બરો ને મન્ત્રદ્રષ્ટા મહર્ષિઓ એ જ સાચ્ચા ધર્મધુરન્ધર ને સસારતારણહાર છે

ચૈત્રી પડવો, ૧૯૮૦ ન્હાનાલાલ દલપતરામ કવિ

અનુક્રમણિકા

પાનું

પ્રેમભક્તિ–ભજનાવલિ

૧

પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ

પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ
માત પ્રેમ, તાત પ્રેમ, પુત્ર પ્રેમ, પુત્રી પ્રેમ,
દંપતીના દેવ પ્રેમ, પ્રેમ છે સંસારસાર

પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ

દયા પ્રેમ, દાન પ્રેમ, ભક્તિ પ્રેમ, જ્ઞાન પ્રેમ,
યોગ પ્રેમ, મોક્ષ પ્રેમ, પ્રેમ તે સંન્યસ્તાધાર

પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ

સ્થૂલ પ્રેમ, સૂક્ષ્મ પ્રેમ, વિશ્વ કેરો મન્ત્ર પ્રેમ,
સૃષ્ટિનો સુવાસ પ્રેમ, પ્રેમ તેજ કેરો પાર

પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ

આત્મનો વિકાસ પ્રેમ, જીવનપ્રકાશ પ્રેમ
પ્રેમ-પ્રેમ, સર્વ પ્રેમ પ્રેમનો આ પારાવાર

પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ.

૨

ઉગે છે પ્રભાત આજ

ઉગે છે પ્રભાત આજ ધીમે ધીમે,
ઉગે છે ઉષાનુ રાજ્ય ધીમે ધીમે,
ઉગે છે પ્રભાત આજ ધીમે ધીમે

રજનીની ચુંદડીના
છેડાના હીરલા શા
ડૂબે છે તારલા આજ ધીમે ધીમે,
ઉગે છે પ્રભાત આજ ધીમે ધીમે

પરમ પ્રકાશ ખીલે,
અરુણના અંગ ઝીલે,
જાગે પ્રભુ વિશ્વમા આજ ધીમે ધીમે,
જાગે પ્રભુ જીવમા આજ ધીમે ધીમે,
ઉગે છે પ્રભાત આજ ધીમે ધીમે

૩

આવો, આવો પૂજન કાજ

આવો, આવો પૂજન કાજ, આવો, આવો !
ભક્ત ! જ્ઞાની ! યોગી ! તપસ્વી !
પૂજન કાજ આવો, આવો !
ગાઓ, ગાઓ મહિમાગીત, ગાઓ, ગાઓ !
ઋષિ ! કવિ ! દ્રષ્ટા ! પયગમ્બર !
મહિમાગીત ગાઓ, ગાઓ !
ગાઓ, ગાઓ !
સચ્ચિદાનન્દ ! સચ્ચિદાનન્દ ! ઓમ્ સચ્ચિદાનન્દ !
આવો, આવો પૂજન કાજ, આવો, આવો !

૨

બુદ્ધિ, હૃદય, તિમિર, તાપ, સ્થૂલ, સૂક્ષ્મ, પુણ્ય, પાપ,
રસ-ભાવ-સૌન્દર્ય કેરી વિવેકદષ્ટિઓ
જડચેતનની જીવન્ત અસ્તિત્વવાણ
એ જ ભાખે, એ જ ઉચ્ચારે જીવનશબ્દે
પ્રભો ! તુ છે, પરબ્રહ્મ ! તુ છે
પૃથ્વિપટની વનરાજી, વ્યોમતટની તેજરાજી,
પુષ્પ, પત્રો, સૂર્ય, ચન્દ્ર, ને વ્યોમગંગા
વિશ્વકુલની સકલ વિરાટ્‌વાણ
એ જ ભાખે, એ જ ઉચ્ચારે તેજસૂશબ્દે
બ્રહ્માંડ બ્રહ્મનુ પરમ મન્દિર છે

ભક્તિ, ધ્યાન, પૂજન, યોગ, સમાધિના ચેતનતરંગ
સન્ત જનના અમીમધુર જીવનપરાગ
ગહનતાની ગહન આનન્દવાણ
એ જ ભાખે, એ જ ઉચ્ચારે ગહન શબ્દે
સચ્ચિદાનન્દ ! સચ્ચિદાનન્દ ! ઓમ્ સચ્ચિદાનન્દ !

આવો, આવો પૂજન કાજ, આવો, આવો !

૩

પંચેન્દ્રિયની પંચજ્યોત અખંડ આરતી,
ક્ષણુ ક્ષણુ, દિવસ દિવસ, ઋતુ ઋતુ, જીવન જીવન
કર્મયોગના નૈવેદ્ય, જ્ઞાનયોગના ધૂપદીપ,
ધ્યાનયોગના પૂર્ણજ્યોત દર્શન ને સાક્ષાત્કાર,

એ જ ભક્તિ, એ જ પૂજા, એ જ મહિમાગાન,
એ જ પુણ્ય, એ જ સાધુત્વ, એ જ મહાસંન્યાસ
એ જ ભવનો મન્ત્ર, એ જ ભવનું શાસ્ત્ર;
એ જ તપ, એ જ યોગ, એ જ આયુષ્યવેદ
એ જ બ્રહ્મનું બ્રહ્મસમર્પણ
માડો, માડો એહ જીવનયજ્ઞ,
સન્તન ! એહ જીવનમોક્ષ
સચ્ચિદાનન્દ ! સચ્ચિદાનન્દ ! ઓમ્ સચ્ચિદાનન્દ !
આવો, આવો પૂજન કાજ, આવો, આવો !

૮

જોગીઓના બાળ

અમે જોગીઓના બાળ !
ગેરુ ધરીને ધરાવશુ,
પીને પાઈ દઇશુ કાળ
અમે જાગીઓના બાળ ધ્રુવ

ઘોળ્યા ચાંદા ને ઘોળ્યા સૂર્યને,
ઘોળ્યા દિવસ ને રાત્ર,
ઘોળી ઘોળી ને સોમ સારવ્યો,
છલકે એ અમ પાત્ર
પાત્ર ધર્યું મુખ જગતને
અમે જોગીઓના બાળ !

શોક ને મોહ સરી પડયા,
લાધ્યા સ્નેહ ને કલ્યાણ
ઝોળી ભરી ભરી લાવીએ,
અમને ચાખવાની આણ,
થાળ પૂરી જગ પાઠવ્યા,
અમે જોગીઓના બાળ !

ગિરિ ગિરિના કણ સંઘર્યા
શોધ્યા મનુને સમાજ,
કોઇએ રચ્યા રક્ષણ દેહના,
કોઇએ પ્રાણ કેરા સાજ
ઉત્સવ જોઇને આનન્દિયે
અમે જોગીઓના બાળ !

૫

આવજો યમુનાઘાટ

આવજો-આવજો યમુનાઘાટ, ત્ય્હાં મળશું.
આવજો-આવજો, ગાયો લાવજો, ત્ય્હાં ચરાવજો,
આવજો યમુનાઘાટ, ત્ય્હાં મળશું ધ્રુવ.
એક મીટ બીડું ત્ય્હાં તો બીજી મીટ ઉઘડે,
વ્હાલાની જોઉં છું જલતીર વાટ,
યમુનાઘાટ, ત્ય્હાં મળશું
આંસુડાં ન નીતરે, ન ઘેન મ્હારાં ઉતરે,
વિશમે ન આંખનાં ઉચાટ,
યમુનાઘાટ, ત્ય્હાં મળશું
પધારો, પધારો, એક તરશ દરસની,
પ્રાણ કેરા માંડી મ્હેલ્યા પાટ,
યમુનાઘાટ, ત્ય્હાં મળશું
દૂધડલાં દ્હોશું, પીશું ને પાશું,
મટુકી ભરી લઇશું જગને માટ,
યમુનાઘાટ, ત્ય્હાં મળશું
ઘેરી ઘેરી મોરલીમાં સાગરનાં શબ્દ વાજા,
લખજો બ્રહ્મલેખ મ્હારે લલાટ,
યમુનાઘાટ, ત્ય્હાં મળશું
આવજો-આવજો યમુનાઘાટ, ત્ય્હાં મળશું,
આવજો-આવજો, હઇડાં લાવજો, ત્ય્હાં ચરાવજો,
રસયમુનાને ઘાટ, ત્ય્હાં મળશું

૬

બ્રહ્મબસરી

卐

પરમ શબ્દ એ સુણો,
હો ! પરમ શબ્દ એ સુણો,
બોલે બ્રહ્માંડે બ્રહ્મબસરી તણો,
રટે આનન્દ–આનન્દ સ્થૂલસૂક્ષ્મના કણો
પરમ શબ્દ એ સુણો

એ શબ્દ કો ગહન આત્મિક વાણી બોલે,
એ શબ્દ વીંધી ત્રણ લોક અપાર ડોલે

મન્દ મન્દ જેમ ફોરે મધુર ફૂલડાં, સખિ !
ચન્દ્ર–ચન્દ્ર જેમ વહે અમૃતચન્દ્રિકા, સખિ !
એવી ધીરી,
એવી ધીરી ઓ અધીરી ! બજે બ્રહ્મબસરી
પરમ શબ્દ એ સુણો

માની મહાસમય માનવભાગ્યનો, હો !
કલ્યાણમંગલ ભણે સુરમંડલીઓ
ગાજે દેવતાના દુંદુભિ આનન્દના,
ગીત નન્દનના નન્દિની ને નન્દના,
ઉડે પડઘો અનન્તતાની ઝડીમાં ઘણો,
ઝીણી તારલીના કિરણ સરિખડો ઝીણો ઝીણો,
પરમ શબ્દ એ સુણો

૭

પ્રેમકુંજની ઘટાઓ

અહો ! જગતઆળમાં તપ્યા તપસ્વીઓ !
આત્મછાયડીને શોધતા મુમુક્ષુઓ !

પ્રેમકુંજની ઘટાઓ છે સોહામણી,
રસની વાડીની વસન્ત છે રળિયામણી.

અહીં પ્રેમ કેરા ભવ્ય જગત્પ્રાણ છે,
અહીં સનાતન તીર્થ ને કલ્યાણ છે

રમણભોમ શી વિશાલ છે અગાસીઓ,
ત્ય્હાં પધારજો, રસપન્થના પ્રવાસીઓ !

પરમ પ્રેમના પૂજારી હો તે આવજો !
હૃદયથાળમાં પૂજાપો ભરી લાવજો !

૮

આવો-આવો, સન્તન !

✦

આવો-આવો !
આવો-આવો, સન્તન સહુ ! આવો-આવો !
ગાવો-ગાવો, આશાગીત ગાવો-ગાવો !
આશભર્યા, યૌવનભર્યા, જીવનભર્યા આવો-આવો !

યજ્ઞ કેરા ઓજસ્ ઓપે, દર્શન હ્યો, તમસ્ લોપે,
ઉર-ઉર જ્યોતિ રોપે, આવો-આવો !
આશભર્યા, યૌવનભર્યા વિ

ઊર્મિ સમો ધ્વજ ઉડે, નિરાશા-નિઃશ્રદ્ધા બૂડે,
આશાને મન્દિરે રૂડે આવો-આવો !
આશભર્યા, યૌવનભર્યા વિ

આત્મ શું વિશાળ વ્યોમ, પ્રેમભક્તિની આ ભોમ,
બ્રહ્મ વહે રોમરોમ આવો-આવો !
આશભર્યા, યૌવનભર્યા વિ

૯

સિન્ધુનીરે

(બંગાળીમાંથી ભાષાન્તર)

સચ્ચિદાનન્દ સિન્ધુનીરે પ્રેમાનન્દની લહરી
મહાભાવ રસલીલા શી માધુરી ! વારી ! વારી !
સચ્ચિદાનન્દ સિન્ધુનીરે ધ્રુવ

વિવિધ વિલાસ રસપ્રસંગ, કેવા અભિનવ ભાવતરંગ,
ડૂબે છે, ઉઠે છે, કરે છે રંગ નવીન નવીન રૂપ ધરી !
સચ્ચિદાનન્દ સિન્ધુનીરે

મહાલોકે સમુદાય એકાકાર થઇ રહ્યા,
દેશકાલ વિવિધતા ભેદાભેદ દૂર થયો.
સચ્ચિદાનન્દ સિન્ધુનીરે

હવે આનન્દે માતા થઇ,
બે બાહુ ઉછાળી,
બોલો રે મન ! હરિ હરિ
સચ્ચિદાનન્દ સિન્ધુનીરે.

૧૦

સ્તુતિનુ અષ્ટક

પ્રભો ! અન્તર્યામી ! જીવન જીવના ! દીનશરણા !
પિતા ! માતા ! બન્ધુ ! અનુપમ સખા ! હિતકરણા !
પ્રભા, કીર્તિ, કાન્તિ, ધન, વિભવ, સર્વસ્વ જનના !
નમુ છુ, વન્દુ છુ, વિમલમુખ સ્વામી જગતના !

સહુ અદ્ભુતોમા તુજ સ્વરૂપ અદ્ભુત નિરખુ,
મહાજ્યોતિ જેવુ નયન શશિ ને સૂર્ય સરખુ,
દિશાની ગુફાઓ, પૃથિવિ, ઉડુ આકાશ ભરતો,
પ્રભો ! તે સૌથી યે પર પરમ તુ દૂર ઉડતો

પ્રભો ! તુ આદિ છે, શુચિ પુરુષ પુરાણુ તુ જ છે,
તુ સૃષ્ટિ ધારે છે, સૃજનપ્રલયે નાથ ! તુ જ છે,
અમારા ધર્મોનો અહર્નિશ ગોપાલ તુ જ છે,
અપાપી-પાપીનુ શિવસદન કલ્યાણ તુ જ છે

પિતા છે એકાકી જડ સકલ ને ચેતન તણો,
ગુરુ છે, મ્હોટો છે, જનકુલ જણો પૂજ્ય તુ ઘણો;
ત્રણે લોકે, દેવા! નથી તુજ સમો અન્ય, ન થશે,
વિભુરાયા! તુથી અધિક પછી તો કોણ જ હશે ?

વસે બ્રહ્માડોમા, અમ ઉર વિશે વાસ વસતો,
તુ આઘેમા આઘે પણ સમીપમા નિત્ય હસતો,
નમુ આત્મા ઢાળી, નમન લળતી દેહ નમજો,
નમુ કોટી વારે, વળી પ્રભુ! નમસ્કાર જ હજો.

અસત્યો માહીથી પ્રભુ! પરમ સત્યે તુ લઇ જા,
ઊડા અન્ધારેથી પ્રભુ! પરમ તેજે તુ લઈ જા,
મહા મૃત્યુમાથી અમૃત સમીપે નાથ! લઇ જા,
તુ હીણો હુ છુ, તો તુજ દરસના દાન દઇ જા

પિતા! પેલો આઘે જગત વીંટતો સાગર રહે,
અને વેગે પાણી સકલ નદના તે ગમ વહે,
વહો એવી નિત્યે અમ જીવનની સર્વ ઝરણી
દયાના, પુણ્યોના તુજ પ્રભુ! મહાસાગર ભણી

થતું જે કાયાથી, ઘડીક ઘડી વાણીથી ઉચરૂ,
કૃતિ ઇન્દ્રિયોની, મુજ મન વિશે ભાવ જ સ્મરૂ,
સ્વભાવે, બુદ્ધિથી, શુભ અશુભ જે કાઇક કરૂ,
ક્ષમાદષ્ટે જોજો, તુજ ચરણમા નાથજી! ધરૂ

૧૧

બાર ઉઘાડ

પ્રભો ! પાય લાગુ, ત્હારા બાર ઉઘાડ
બાર ઉઘાડ, ત્હારા બાર ઉઘાડ,
બાર ઉઘાડ
પ્રભો ! પાય લાગુ, ત્હારા બાર ઉઘાડ

પાલવ ઢાળુ, પ્રાણ ઓવારૂ,
ગેબથી પધારી ત્હારા બાર ઉઘાડ
પ્રભો ! પાય લાગુ, ત્હારા બાર ઉઘાડ

દિવસો દોહ્લ વીતિયા, ઝુખઝખતા માસ;
વરસો વીત્યા વિતકના આશા થાય નિરાશ

બાર ઉઘાડ
પ્રભો ! પાય લાગુ, ત્હારા બાર ઉઘાડ

૧૦

બતાવો–બનાવો કોઇ

દેવના તો દ્વાર હો ! બતાવો–બતાવો કોઈ,
ભૂલ્યાને તો બાર હો ! બતાવો–બતાવો કોઈ,
બતાવો–બતાવો કોઇ

હતી દિનની પ્રભા, સન્ધ્યા પડી ત્હેમા,
ઉડી સન્ધ્યા ય, આ મધગતના વન હો !

જગતની મેઘલી જામી ગગનભરમા,
ડુબ્યા જ્યોતિ જીવનના, એ જગાવો કો
જગાવો–જગાવો કોઈ,
જગાવો–જગાવો કોઇ

ભૂલ્યાને તો બાર હો ! બતાવો–બતાવો કોઈ,
દેવના તો દ્વાર હો ! બતાવો–બતાવો કોઈ,

૧૩

જય ત્રિભુવનેશ્વરી !

જય ત્રિભુવનેશ્વરી !
જય લોકલોકની વિધાત્રી ! જય મહેશ્વરી ! ધ્રુવ

જય સદ્‌બુદ્ધિ ! સ્મૃતિ ! ધૃતિ ! જય પુણ્યપ્રેરણા !
જય ત્રિગુણાત્મની માયા ! જય જગઆદેશના !
જય મહાશક્તિ ! દુર્ગે ! જય વિશ્વચેતના !
જય ત્રિભુવનેશ્વરી !

જય આશાપૂર્ણિ ! સહુપ્રકાશિનિ ! પૂર્ણકલા હો !
જય જીવનશ્રી ! સુન્દરતા ! સ્વર્ગસુધા હો !
જય બ્રહ્મલીલા ! બ્રહ્મછાયા ! બ્રહ્મપ્રભા હો !
જય ત્રિભુવનેશ્વરી !

જય શ્રેયે ! જય વજ્રધારી વિશ્વવિજયિની !
જય ધાત્રી વિભુ વિરાટની ! જય સર્વપાવની !
જય જગર્જનની અંબે ! જય બ્રહ્મસ્વામિની !
જય ત્રિભુવનેશ્વરી !

૧૪

પ્રેમજ્યોતિ ! પરમ પ્રેમજ્યોતિ

અહો પ્રેમજ્યોતિ ! પરમ પ્રેમજ્યોતિ !
　　મહાવિશ્વ તુજ આરતી વધાવે,
ચારૂ રવિચન્દ્રની કાન્તિને ઝંખવે
　　તુજ શિખા એવી જગ આવે　　　ધ્રુવ

આત્મના કિરણ જગદાત્મના કિરણ શું
　　આયુભરની ગૂંથે ગ્રન્થી,
જ્યોત શું જ્યોત ભળી હોય ઉદ્યોત
　　તે ઓળખે પ્રેમના પન્થી
　　　　અહો પ્રેમજ્યોતિ ! પરમ પ્રેમજ્યોતિ !

હૃદયને ધામ, ને નયનને ગોખ,
　　ને ગગનની અગાસીને ખોળે,
નક્ષત્ર ચમકાર સમાગરસિંહાસને
　　ડોલતા દીપ અમી ઢોળે
　　　　અહો પ્રેમજ્યોતિ ! પરમ પ્રેમજ્યોતિ !

૬૫

પ્રેમનો પદારથ

પ્રેમનો પદારથ પારખો રે પરખન્દા સન્તો !
કામનાનાં કૌવચ ઓળખો, રે પરખન્દા સન્તો !

આ શુક્ર ઉગ્યો, ને ગુરુ ઉગ્યો,
ન્હેય અજવાળાં આભે ન થાય,
પણ ચન્દ્ર ઉગ્યે ઓળપાંખડી
એવાં અન્ધારાં રાતનાં ધોવાય
રે પરખન્દા સન્તો !

કામનાનાં કૌવચ ઓળખો, રે પરખન્દા સન્તો !
પ્રેમનો હીરલો પારખો, રે પરખન્દા સન્તો !

૧૬

પ્રેમનો સંચાર

(બંગાળીમાંથી ભાષાન્તર)

ક્યહારે થશે હવે પ્રેમનો સંચાર ?
થઇશું પૂર્ણકામ, બોલશું હરિનામ,
નયને વહેતા હર્ષઅશ્રુધાર ?
ક્યહારે થશે હવે પ્રેમનો સંચાર ? ધ્રુવ

ક્યહારે થાશે અમ શુદ્ધ પ્રાણુમન ?
ક્યહારે જાશું અમે સ્નેહવૃન્દાવન ?
સંસારબન્ધન બનશે વિમોચન ?
જ્ઞાનાંજને ફિટશે લોચનઅન્ધાર ?
ક્યહારે થશે હવે પ્રેમનો સંચાર ?

કરશે પારસમણિ ક્યારે સ્પર્શન ?
લોહમયી દેહ થઈ રહેશે કાંચન ?
હરિમય વિશ્વનું કરીશું દર્શન ?
લોટીશું ભક્તિને પન્થે અનિવાર ?
ક્યહારે થશે હવે પ્રેમનો સંચાર ?

હાય ! કયહારે જાશે આ ધરમકરમ ?
ક્યહારે જાશે જાતિકુલના ભરમ ?
ક્યહારે જાશે ભવભાવના શરમ ?
પરિહરી અભિમાન લોકાચાર ?
ક્યહારે થશે હવે પ્રેમનો સંચાર ?

ચોળી સર્વે અંગે ભક્તચરણરેણુ,
સ્કન્ધે સદા ધરી વૈરાગ્યની ઝોળી,
પીશું પ્રેમવારી બન્ને કરો ભેળી
અંજલિ અંજલિ પ્રેમયમુનાપાર
ક્યહારે થશે હવે પ્રેમનો સંચાર ?

પ્રેમમસ્ત થઇ હસીશું-રડીશું,
સચ્ચિદાનન્દને સાગર તરીશું,
મસ્ત બની મસ્ત સર્વને કરીશું
હરિપદે નિત્ય વિહરશું વિહાર,
ક્યહારે થશે હવે પ્રેમનો સંચાર ?

❧

૧૭

આવશે એવા કો બ્રહ્મના તેજ

વનવનના અન્ધારા વામશે,
હો ! આવશે એવા કો આભના તેજ
હો ! સન્તજી ! એવા કો દેવના તેજ

જેવો વિશ્વ પ્રકાશી વ્યોમ વિલસે પ્રાત સમેનો રવિ
જેવો રાત્રિ સુહાવી ચન્દ્ર ચમકે પીયૂષનો રાજવી,
ને જેવા કિરણો અનસ્ત ધ્રુવના આવન્ત મિષોન્મિષે,
એવા વચનો બ્રહ્મના ઉતરશે, અન્ધાર ઉજાળશે

જગજગના અન્ધારા વામશે,
હો ! આવશે એવા કો દેવના તેજ
ઉરઉરના અન્ધારા વામશે,
હો ! આવશે એવા કો બ્રહ્મના તેજ
હો ! સન્તજી ! એવા કો બ્રહ્મના તેજ

૩૮

હો યોગીન્દ્ર !

અહો ! દૂર દૂર દૂરના દરવેશ ! હો યોગીન્દ્ર !
આપો દેવના યે દેવના સન્દેશ, હો યોગીન્દ્ર !

અહો ! દુખિયાને એક દેવબોલ, હો યોગીન્દ્ર !
આપો માનવીને એક બ્રહ્મકોલ, હો યોગીન્દ્ર !

અહો ! અધૂરા પૂરાય એવી આશ, હો યોગીન્દ્ર !
આપો અન્ધારા ઉજાળે એ ઉજાસ, હો યોગીન્દ્ર !

અહો ! સદન સદન પુણ્યના સુવાસ, હો યોગીન્દ્ર !
આપો પ્રાણ પ્રાણ પ્રભુજીના વાસ, હો યોગીન્દ્ર !

૧૯

પ્રભુના પરમ ધન

પરમ ધન પ્રભુના લેજો, લોક !
રૂપું ધન, ધન સોનું,
હો અબધૂત ! હીરા મોતી ઝવેર,
હો અબધૂત ! હીરા મોતી ઝવેર
સત્તા ધન, ધન જોબન ચળ સહુ,
અચળ બ્રહ્મની લહેર,
પરમ ધન પ્રભુના લેજો, લોક !
નહીં સૂરજ, નહીં ચન્દ્ર,
હો અબધૂત ! નહીં વીજળીચમકાર,
હો અબધૂત ! નહીં વીજળીચમકાર,
અગમનિગમની યે પાર, અપાર એ
બ્રહ્મ તણા ભંડાર,
પરમ ધન પ્રભુના લેજો, લોક !
દૂર થકી પણ દૂર,
હો અબધૂત ! પ્રાણ થકી પણ પાસ,
હો અબધૂત ! પ્રાણ થકી પણ પાસ
ઊગે તપે કે આથમતા યે
એ ધન છે અવિનાશ
પરમ ધન પ્રભુના લેજો, લોક !

૨૦

જગતના ભાગ્ય

જોજો, જોજો જગતના આ ભાગ્ય, જન સહુ ! જોજો રે
ઊંડાં ભાળી અનન્ત ઉજાસ આંસુડાં લ્હોજો રે

કાળાં વાદળ ઉલટે અથાગ ભર્યાં અન્ધકારે રે
ત્ય્હાં યે અનુપમ તેજસોહાગ દિશાઓ પ્રસારે રે

ઍની શોકની માઝમ રાત ઘેરી ઉતરશે રે,
મહીં ચન્દ્રની અમૃતભાત ઝીણી ઝગમગશે રે

અયિ ! દુઃખ તણી મ્હારેલ ક્ષિતિજ ફરી વળશે રે
ફર ફર ક્ષિતિજને મહેલ સુખડાં સુહવશે રે

જોજો જોજો વિધિના આ ફન્દ, અલૌકિક જોજો રે
ઊંડાં ભાળી અખંડ આનન્દ આંસુડાં લ્હોજો રે

૨૧

બ્રહ્મભૂલ્યા નરનાર

ભજન કરી લ્યો રે !
ભજન કરી લ્યો રે !

અરે ! બ્રહ્મભૂલ્યા નરનાર !
અહો ! ભવજલના તરનાર !
ભજન કરી લ્યો રે !—

સભર ભરી લ્યો રે !
સભર ભરી લ્યો રે !

કંઈ બ્રહ્મગીતે સંસાર
અહો ! ભવજલના તરનાર !
ભજન કરી લ્યો રે !—

દિવસ ઉગે, બપ્પોર તપે, ને
ગત ન થભે લગીર
પળ પળ ક્ષણુ ક્ષણુ જાય વહી,
જયમ નદીઓ કેરા નીર
ભજન કરી લ્યો રે !

ઉઘમા પોઢયા, ને સ્વપ્ના લાધ્યા,
દીઠ સ્વપ્નામા ફકીર,
જાગીને જોયુ તો આપણ
સહુ આત્માના અમીર
ભજન કરી લ્યો રે !

સરોવરિયા થકી સાગર મ્હોટો,
ને સાગરથી વડુ વ્યોમ,
વ્યોમ સકલ ભરીને પર વિલસે
પરમ બ્રહ્મની ભોમ
ભજન કરી લ્યો રે !

卐

૨૨

દુઃખસુખ

દુખસુખ આવે રે તે સ્હેજો !
માજીના ચરણકમલમા રહેજો !
દુખસુખ આવે રે તે સ્હેજો !

સુખડા તગતા રે રૂડા છે
દુખડા પાછળ રે ઊંડા છે
માજીના ઊંડારૂડા સન્દેશ
દુખસુખ આવે રે તે સ્હેજો !

સુખડાની શોભા રે સુલભ છે,
દુખડાના હેતુ રે ગહન છે,
માજીના ગહનસુલભ આદેશ
દુખસુખ આવે રે તે સ્હેજો !

મા ! તુજ પ્રેમલ રે રચના છે,
મા ! તુજ સહ્દય રે ઘટના છે
મા ! તુજ સહ્દર્યપ્રેમલ નિવેશ
દુખસુખ આવે રે તે સ્હેશુ

મા ! તુજ ચરણકમલમા રહેશુ
દુખ સુખ આવે તે મા ! સ્હેશુ

૨૩

પ્રહ્લાદ કહે છે કે બ્રહ્મ છે

અહો ' ધન્ય–ધન્ય ' હો '
      પ્રહ્લાદ કહે છે કે બ્રહ્મ છે
અહો ' ધન્ય–ધન્ય ' હો '
      દુનિયા કહે છે કે દેવ છે

વડા પાથર્યા આભના પત્ર કાળા,
લખી તેજના શબ્દથી મન્ત્રમાળા
દિશાકાલદોરે ગૂંથ્યા સૌ ખગોળે
નડાઅન્ય પ્રહ્લાદનો બ્રહ્મ બોલે

અહો ' ધન્ય–ધન્ય ' હો '
      પ્રહ્લાદ કહે છે કે બ્રહ્મ છે

૨૪
મીરાં ને મહારાણો

卐

૧ ‘ જાવ ’ કહેશો તો અમે જાશું, મહારાણા !
પગલાં પશ્ચિમ મહીં માડશું,
મેવાડથી જ ઓળખાશું, મહારાણા !
જાવ ’ કહેશો તો અમે જાશું
૨ આથમણે અવનીના છેડા, મહારાણા !
આથમણે રવિરાજી આયમે,
આથમણે જઈ આથમીશું, મહારાણા !
‘ જાવ ’ કહેશો તો અમે જાશું
૩ ક્ષત્રિયચક્ર ચહુ દિશમા, મહારાણા !
આગવલીના વચ્ચે એટલા,
સીશોદિયા-સિંહ ગાજે, મહારાણા !
ગાજે ને ગજવે ગજસ્થાનને
૪ દેવળ દેવળ દીવા, મહારાણા !
ગગને તારલિયા ને ચન્દ્રમા,
આછા-અદકા એ ઉજિયારા, મહારાણા !
સૂરજ ઉગ્યે [illegible] ઉગશે
૫ એકલડો ને અલબેલો, મહારાણા
ગિરિ માથે ગઢ છે ચિતોડનો,
એકલડા એમ ઉભીશું, મહારાણા !
મેવાડની કીર્તિ કેરી દીવડી

卐

૨૫

સાચના સીપાઈ

સાચના સીપાઇ,
અમે સાચના સીપાઈ,
સાચ અમારી તરવારે,
ને સાચની બાંધી ગવાઇ
અમે સાચના સીપાઈ

સાચ અમારા લ્હડવયા,
તે લ્હડશે સાચલ્હડાઇ,
સુણો, અમારા બ્યુગલ વાગે
સાચની હાક છવાઇ
અમે સાચના સીપાઇ

જૂઓ, અમારી વજા ફરફરે,
સાચની લહેરો વાઇ,
જામે સાચનુ લશ્કર સઘળે,
આવો હમે ય, ભાઈ!
અમને સાચના સીપાઇ

૨૬

જોગી તણા જયકાર

અહો ! જોગી તણા જયકાર
બધુ બ્રહ્માંડ ભરે
હરિના ધ્વજને ધરનાર
જગે જયયાત્રા કરે

યુદ્ધ જીત્યો રણસ્થંભ જીત્યો જેહ,
લોક જીત્યો જેણે ક્રોધને જીત્યો
લક્ષ્મી જીત્યો જેણે લોભ જીત્યો,
કઇ દુઃખ જીત્યો જેણે શોકને જીત્યો
ઇન્દ્ર જીત્યો જેણે યજ્ઞ જીત્યો,
અહીં મોક્ષ જીત્યો જેણે આનન્દ જીત્યો
વિશ્વ જીત્યો જેણે કામ જીત્યો,
અને બ્રહ્મ જીત્યો જેણે આતમ જીત્યો
હરિના ધ્વજને ધરનાર,
જગે જયયાત્રા કરે,
અહો ! જોગી તણા જયકાર,
બધુ બ્રહ્માંડ ભરે

૨૭

યમદમ યોગીની શતાબ્દિ

(દ[illegible] દા ની ૧૦૧ મી જન્મજયન્તી)

જોગી ! ત્હારા જીવનના સો-સો વર્ષો વીતિયા હો જી,
જોગી ! એ તો અલખની અંજલિના પૂર,
જોગી ! ત્હારા જન્માક્ષર આજે જગતે ઓળખ્યા હો જી,
જોગી ! એના અધૂરા ત્હેં પૂરિયા નૂર
          જોગી ! ત્હારા જીવનના વિ

જોગી ! તું તો અમરાપુરીથી ઉતર્યો આંગણે હો જી,
જોગી ! ત્હારે અમરોના આગલ્યા ઓળખાણ,
જોગી ! ત્હેં તો આગમ આ યુગના ભાખિયા હો જી,
જોગી ! એના આજે યે આવતા એંધાણ,
          જોગી ! ત્હારા જીવનના વિ

જોગી ! જેવી ફૂલડાંની ફોરમ ફોરે બાગમાં હો જી,
જોગી ! જેવા શીતળ ચન્દ્રના ઉજાસ,
જોગી ! ત્હારા જીવનની મીઠી-મધુરી મંજરી હો જી,
જોગી ! ત્હેના માધુતાશીતળા સુવાસ,
જોગી ! ત્હારા જીવનના વિ૦

જોગી ! જેવા ગિરિવર તો ગેબી ધ્યાનમાં હો જી,
જોગી ! જેવા ભરિયા સરોવર નીર
જોગી ! જેવા ગગનના સેજળ સાગરો હો જી,
જોગી ! એવા ગરવા ને ગુણગંભીર,
જોગી ! ત્હારા જીવનના વિ૦

જોગી ! ત્હારા અક્ષરદેહ અણઆથમ્યા હો જી,
જોગી ! અહીં અવનીમાં અવઘોના માપ
જોગી ! તું તો બેઠો જઇ અમૃતગોખમાં હો જી,
જોગી ! અહીં જગતમાં ત્રિવિધના તાપ,
જોગી ! ત્હારા જીવનના વિ૦

જોગી ! બોલે મેના ને ટહુકે કોયલ મોરલા હો જી,
જોગી ! ત્હારો લીલો-સૂકો આ ગુજરાત,
જોગી ! બ્રહ્મમુહૂર્તે ભડકિયા શા ઉગિયા હો જી,
જોગી ! જાગ્યા સન્તો, ને આથમી રાત,
જોગી ! આવ્યો અરુણ, ને પડિયા પ્રભાત
જોગી ! ત્હારા જીવનના વિ૦

૨૮

ઘંટારવ

(ટેનીસનના ઇન મેમોરિયમમાંના એક ખંડનું ભાષાન્તર)

તુજ ગુંજ ઘંટા ! ગુંજજે,
ઝંકાર તુજ ઝંકારજે,
આકાશમાં તોફાન, ઘનના ભાગ છે,
વળી ધુમ્મસે ઘેરેલ તેજભાર છે,
અયિ ! કાલના સાગર વિશે શમ્યું વર્ષ ઊંડી રાત્રિમાં
કંઇ ગુંજ, ઘંટા ! ગુંજ તુજ ગુંજાર તે વર્ષાન્તના
જઈ ડૂબ ગુંજ પુરાણને
નવલું કશું અહીં ગુંજજે,
હિમપારથી અયિ ધન્ય ઘંટા ! ગુંજજે,
વળી વર્ષ વીત્યું, વીતવા દે વ્યોમમાં,
ગળી જજે જ અસત્ય, ઘંટા ! ગુંજ સત્યની ગુંજન

કરી વિશ્વને સૂના-સૂના ચાલ્યા ગયા,
જે પ્રિય હૃદયમા મન્દતા મૂકતા ગયા,
તે મન્દતા લઈ ઉડજે, મંગલમયા !
ધનવન્ત ને ધનહીનના કંકાસ ગુંજી કહાડજે
અનુકુલમા તુજ સાન્ત્વનાના ગુંજનો ગુંજારજે

હર ગુંજ સંસ્થા મૃત્યુમુખ ઢળતી જતી,
હુંહુંયુદ્ધના હુંકાર કાલજૂના વિધિ,
ઉન્નત વિધાનો જીવનાના ગજવશે તુજ ગુંજને
વધુ વહી વર્તન મીઠડાં, ને પ્રેમનિર્મળ કાનુને

કંઈ પાપ, કંઈ વાંછા, હૃદયની વેદન
શ્રદ્ધાવિહોણા નિરુત્સાહો હાલન
હર ગુંજી જા કો કોતરોમા કાલના
તુજ શોકવેગ ગીત પણ હર ગુંજ, માનવકુંજમા,
કો મહાભાવ વિશાલ વીણાધારના ગુંજાર ગા.

જૂઠી મહત્તા જન્મ ને જાગીરની,
રાષ્ટ્રીય કલંકો, વૈરબુદ્ધિ વીરની,
વહી ગુંજ, ઘંટા ! ઘોર માંહિ અંધારિણી
પણ સત્ય ને નીતિ વિશે નવરંગ સ્નેહ જગાડજે,
જગક્ષેમના રસપ્રેમની લગની અખંડ લગાડજે

જૂની ટાળ રીતિ રોગની, ઉદ્વેગની
અયિ ! ટાળ કાચનકામના સંકોચતી,
કર શાન્ત ગુંજી સહસ્ત્ર વર્ષો વિશ્વના સંગ્રામના,
ગુંજી જગાવ પ્રશાન્ત તે ગુંજાર સન્તત શાન્તિના.

અન્તર સદા વિકસાવજે,
કરુણાભર્યો કર લાવજે,
વડુ વીરમડલ શૂર સ્વતન્ત્ર સુહાવજે
ગુંજી જજે આ દેશના અન્ધાર ઘેરી રાત્રિના,
ગુજારજે શુચિ રગ તેજસુહાગ વિશ્વવિધાત્રીના
અયિ ! ગુજ, ઘટા ! ગુજ તુજ ગુજાર એ
ઝકાર પ્રભુમન્દિરના ઝકારજે
રાતુબાલ મગલ મગલાથી જગાડજે
તુજ ગુજનો અહ ! ગુજ મજુલભાવ દેવપ્રભાતના
ઘટા ! અમારા ભુવનમા સગીત ગાજે તાતના

૨૯

અનુભવમાળા

અનુભવમાળા લખુ કે ન લખુ, ત્હો યે શુ ?
ગહન સત્યો સુખદુ:ખ બની આવે
વિતકજાપો જપુ, કે ન જપુ, ત્હો યે શુ ?
મહાતત્ત્વો અશિથિલ ગૂથાઇ બેઠા
હવે આંખો ભરૂ, કે ન ભરૂ, ત્હો યે શુ ?
કૃપાઅશ્રુ પ્રિયના મળ્યા હતા તે
કરુણ ગીતો રડુ, કે ન રડુ, ત્હો યે શુ ?
હતા વ્હાલા અણમોલ, વિખેરાયા
ભુવન સાજે સજુ કે ન સજુ, ત્હો યે શુ ?
અનુભવગાનો લખુ, કે ન લખુ, ત્હો યે શુ ?

૩૦

હરિના દર્શન

મ્હારાં નયણાંની આળસ રે, ન નિરખ્યા હરિને જરી,
એક મટકું ન માંડ્યું રે, ન હરિયા ઝાંખી કરી

શોકમોહના અગ્નિ રે તપે, ત્હેમાં તમ થયાં,
નથી દેવનાં દર્શન રે કીધાં, ત્હેમાં રક્ત રહ્યાં

પ્રભુ સ્વર્ણે વિરાજે રે, ભુજનમાં સભર ભર્યાં,
નથી આણુ પણ ખાલી રે, ચરાચરમાં ઉભર્યાં

નાથ ગગનના જેવા રે, સદા મ્હને છાઇ રહે
નાથ વાયુની પેઠે રે સદા મુજ ઉરમાં વહે

જરા ઉઘડે આંખડલી રે, તો સન્મુખ તેહ તદા,
બ્રહ્મ બ્રહ્માંડઅળગા રે ઘડી યે ન થાય કદા

પણ પૃથ્વીના પડળો રે, શી ગમ ત્હેને ચેતનની ?
જીવે સો વર્ષ વૃદ્ધ રે, ન ગમ ત્હો યે કંઈ દીનની

સ્વામી સાગર સરિખા રે, નજરમાં ન માય કદી
જીભ થાકીને વિરમે રે, વિગટ વિગટ વદી

પેલાં દિવ્ય લોચનિયાં રે પ્રભુ ! ક્ય્હારે ઉઘડશે ?
આવા ઘોર અન્ધાર રે પ્રભુ ! ક્ય્હારે ઉતરશે ?

નાથ ! એટલી અરજી રે, ઉપાડો જડપડદા
નેના ! નિરખો ઊંડેર રે, હરિવર હરસે સદા

આંખ ! આળસ છાંડો રે કરો એક ઝાંખી કરી
એક નટકું તો માગો રે, હૃદય ભરી નિરખો હરિ

૩૧

વનના આમન્ત્રણ

વનના આમન્ત્રણ આવ્યા, વ્હાલમજી !
    પુરને મહેલ શી ઉણપો હશે ?
લીલમલીલી એ કુંજો વેરાય, ર્‌હા
    એવી વિરાટની વિભૂતિ શી વસે ?
    વનના આમન્ત્રણ વિ

વનમા કોયલડી ટહુકે, વ્હાલમજી !
    પુરમાની મેના તો પીંજરે પડી
વનમા કો કોકિલા ગાજે ગગન ભરી,
    પુરમા પટરાણીઓ રમણે ર્‌હડી
    વનના આમન્ત્રણ વિ

વન માહિ કેસરીની કેસર, વ્હાલમજી !
    પુરમા કિરીટીના કિરણો સ્ફુરે,
વનમા વૈરાગ્ય ને વિલાસ છે સોહામણા,
    પુરમા સુવર્ણના સ્વપ્ના ઉરે
    વનના આમન્ત્રણ વિ

વનમા સરોવર ઘેરા, વ્હાલમજી !
　　પુરના તો કુંડ કોઇ છાછરછલ્યા,
વનમા શકુન્તલા, ને વનમાહિ ગધિકા,
　　પુરમા તો કુમજાના કામણ, ભલા !
　　વનના આમન્ત્રણ વિ

વન ડુંગ આબલા મ્હોર્યા, વ્હાલમજી !
　　પુરમા કટોરાઘાટ કુડા ઉભા
વનમા જોગી જહાંગીરી માણે, નાથ !
　　પુરમા ગરીબોના દિલડા દૂભ્યા
　　વનના આમન્ત્રણ વિ

વનના તપોવને તપસી, વ્હાલમજી !
　　પુરમા વણિક કોઇ વણજે ખીલ્યા,
વનમા તો વિશ્વનો વિહારી વિહારે, ને
　　પુરમા મનુષ્યની ઝબકે કલા
　　વનના આમન્ત્રણ વિ

વનના આમન્ત્રણ આવ્યા, વ્હાલમજી !
　　પુરના યે પુણ્યપાપ ઓછા નથી
વનની મઢૂલીમા સીતા ને રામજી,
　　રમશુ ત્ય્હા વનની કથાઓ કથી
　　ચાલો, વનવનની કથાઓ કથી
　　વનના આમન્ત્રણ વિ

૩૨

બ્રહ્મચારી

બ્રહ્મચારી રે હો ! બ્રહ્મચારી,
અમે બ્રહ્માંડનાથના બ્રહ્મચારી,
અમે નિરવધિ બ્રહ્મના બ્રહ્મચારી

૨

બ્રહ્મચારી રે હો ! બ્રહ્મચારી,
અમે આયુષ્યના આનન્દ બ્રહ્મચારી,
અમે રજનીમા ચન્દ્રદેવ બ્રહ્મચારી,
અમે જગના જયન્તરાજ બ્રહ્મચારી,
અમે ન્હાનડિયા નટવર બ્રહ્મચારી,
અમે શંકરના શિષ્ય નમા બ્રહ્મચારી,
અમે મ્હોરન્તા આંબલા બ્રહ્મચારી

૩

બ્રહ્મચારી રે હો ! બ્રહ્મચારી,
અમે બ્રહ્માની કુંવરીના બ્રહ્મચારી,
અમે વિશ્વની વીણાના બ્રહ્મચારી,
અમે સમસ્ત જ્ઞાનના બ્રહ્મચારી,
અમે હરિવરના ચેલા બ્રહ્મચારી,

અમે ભાવિને પૂજનાર બ્રહ્મચારી,
અમે પૃથ્વીમા પગવરના બ્રહ્મચારી,

૪

બ્રહ્મચારી રે હો ! બ્રહ્મચારી,
અમે ભરતગોત્રના બ્રહ્મચારી,
અમે આર્યોના પોતરા બ્રહ્મચારી,
અમે લવકુશના વીરા બ્રહ્મચારી,
અમે જને-વને ઝૂઝનાર બ્રહ્મચારી,
અમે ઋષિઓના સન્તાન બ્રહ્મચારી,
અમે આત્માના ખોજનાર બ્રહ્મચારી
અમે વેદોના વારસ બ્રહ્મચારી

૫

બ્રહ્મચારી રે હો ! બ્રહ્મચારી,
અમે માતૃપિતૃદેવના બ્રહ્મચારી
અમે અતિથિઆચાર્યના બ્રહ્મચારી,
અમે સત્યના વ્રતિયા બ્રહ્મચારી,
અમે ધર્મના તીર્થના બ્રહ્મચારી,
અમે પરમ પન્થના બ્રહ્મચારી,
અમે યોગના યાત્રાળુ બ્રહ્મચારી,
અમે અનાહત નાદના બ્રહ્મચારી,
અમે બાલક તપસ્વી બ્રહ્મચારી,
અમે દેવના દેવત્વના બ્રહ્મચારી,
અમે અગમ્ય દેશના બ્રહ્મચારી,

૬

બ્રહ્મચારી રે હો ! બ્રહ્મચારી,
અમે બ્રહ્મત્વ કેરા બ્રહ્મચારી
અમે જનતાના બ્રાહ્મણ બ્રહ્મચારી,
અમે વનવન કલ્લોલતા બ્રહ્મચારી,
અમે પ્રભુના પનોતા બ્રહ્મચારી,
અમે સંસારી સાધુ બ્રહ્મચારી,
અમે જગના જોગન્દર બ્રહ્મચારી,
અમે અલખના અવધૂત બ્રહ્મચારી

૭

બ્રહ્મચારી રે હો ! બ્રહ્મચારી,
અમે ભણતા-ભણાવતા બ્રહ્મચારી,
અમે લોકસેવાના બ્રહ્મચારી
અમે પુણ્ય જીવનના બ્રહ્મચારી,
અમે પ્રારબ્ધ ઘડનાર બ્રહ્મચારી,
અમે ઇતિહાસ ખેલનાર બ્રહ્મચારી,
મહાકાળના પાટના બ્રહ્મચારી

૮

બ્રહ્મચારી રે હો ! બ્રહ્મચારી,
અમે બ્રહ્માંડદેવના બ્રહ્મચારી,
અમે આનન્દબ્રહ્મના બ્રહ્મચારી.

卐

૩૩
ગિરિઓમાં મોર

જયા બોલે-બોલે છે ગિરિઓમાં મોર,
ઢેલડ ટહુકો કરે,
મ્હારે અન્તર ઉછળે અકોર,
જીવન ઝોલે ચ્હડે
જયન્ત નથી જીવનનો બોલ, જયા ! એ,
નથી ટહુકો એ આત્મનનો,
નથી ઉરઝરણાં, એ ભ્રમરમણાં
એ ઘોર ધ્વનિ કંઇ વનવનનો
જયા બોલે-બોલે છે ગિખરોમાં દેવ,
દેવીઓ હાસ્યે હસે,
મ્હારા આયુષ્યનો અવશેષ
શિખરે ને વગડે વસે
જયન્ત નથી જગતનો મન્ત્ર, જયા ! એ,
નથી ન્હોતરૂં એ અમરોનું,
નથી પ્રભુપ્રેરણાં, એ મહુ ભ્રમણાં
એ ઇન્દ્રજાળ કંઇ અસુરોનું
જયા બોલે-બોલે છે ગિરિઓમાં મોર,
ઢેલડ ટહુકો કરે,
મ્હારે અન્તર ઉછળે અકોર,
જીવન ઝોલે ચ્હડે.

૩૬

ધર્મરાયના પાર્ષદને વિદાય

આવજો, ધર્મપુરીના પાટવી રે !
આવજો, બ્રહ્મલોકના મહેમાન જો !
આવજો, પાવન કરજો આંગણું રે !
આવજો લઈ પ્રભુજીના નિશાન જો !
  આવજો ને રોપજો ધ્વજ અમ આંગણે રે

નથી કાંઈ પૂછવું, નથી કાંઈ પૂછવું રે,
નથી કાંઈ પાઠવવા પયગામ જો !
કાગળિયા લાવ્યા મહારાજના રે !
લખિયા નહીં બ્રહ્માક્ષર 'રામ' જો !
  પ્રભુજીએ મંગાવ્યાં અમ તેડીને રે

જગત ઉતારી દીધ કરે દેવને રે
સાચવજો એ પ્રાણવિરામ જો !
આજે દાનમમય અમ આંખડી રે,
નથી અપશુકન, ઘડી અભિરામ જો !
હયો, ને કરજો જતન અધિકડુ રે

કાળા ભ્રમશે વન કદિ આભમા રે
બળતી વીજ કરશે ચમકાર જો !
ગિરિવર શા જોગી પણ ડોલશે રે,
ઉઘડશે પાતાળનું દ્વાર જો !
એવી પાપની પળથી ઉગારજો રે !

એક પાણે લખ્યા ઉંચા ઉડવા રે,
એક પાણે લીધ ધર્મનો હાર જો,
એક કરમા ધર્યો અમૃતદીવડો રે,
મુદ્રા મહી જગના ઉદ્ધાર જો
અદ્ભુત દર્શનથી હરી આંખડી રે

એક મીટમા પૃથ્વીનુ વિરામવુ રે,
એક મીટમા ઉઘડવા સ્વર્ગ જો !
વદન ભરી ગેબી એક હાસવુ રે,
મૂર્તિમા ધર્મરાયના ભર્ગ જો !
મંગલ દર્શનથી મનડુ ઠર્યુ રે

નથી સત્કાર્યા, નથી સેવા કરી રે,
આપ્યુ એક નમન પદ માહી જો !
કહેજો નમન વળી મહારાજને રે,

દેજો દેવકુલોને સાઈ જો !
વીનવજો, વગડે નવ વીસરે રે

બાગી બાધી દિશાઓ મરી જતી રે,
પન્થ અજવાળે શશિયરભાણ જો !
ઢોળે તેજ અનુપ કંઇ તારલા રે,
ત્હાથી કરજો મધુર પ્રયાણ જો !
મધુરા પન્થ પ્રભુદરબારના રે

એક દિન પ્રભુજી આણાં વાળશે રે,
છાશે અમ પર પુણ્યની છાય જો !
વીર હો ! ત્હારે પૂજવા આવશું રે
પ્રેમળ દેવોમા પ્રભુરાય જો !
સંચરશુ ત્હારે સંગાથમા રે

આવજો, મ્હોટા ઘરના મ્હોડવી રે !
આવજો અમુલખ જોઈ સંજોગ જો !
આવજો, આદર છે અમ આંગણે રે,
આવજો, મનભર કરશું ચોગ જો !
રાજદરબાર લઇ અવધે આવજો રે

૩૫

વસમી આ વનની વાટ

(૧)

જોગીડા ! વસમી આ વનની વાટ
વસમી–વસમી
        વસમી આ વનની વાટ
જોગીડા ! વસમી આ વનની વાટ
નથી વડલા કે વિસામા વનમાં,
નથી નદીઓને ઘાટ
જોગીડા ! વસમી આ વનની વાટ
આથમે દિન, પણ કદી યે ન આથમે
આ નગર કેરા ઉચાટ
જોગીડા ! વસમી આ વનની વાટ.

૩૬

હૈયાના હેત ને દુનિયાના દશ

હૈયાના હેત વ્હેતી વાસળી વાગી !
વાસળી વાગી,
ને મ્હારી છાતડી જાગી
દુનિયાના દશ દેતી વાસળી વાગી
એનો ઘેરો ટ્હૌકાર,
મ્હારા ઉરનો આધાર,
મ્હારો ઊંડો-ઊંડો જાણે જીવનલલકાર
દુનિયાના દશ દેતી વાસળી વાગી
વાસળી વાગી,
ને મ્હારી છાતડી જાગી
હૈયાના હેત વ્હેતી વાસળી વાગી

૩૭

પૂછશો મા

પૂછશો મા, કોઇ પૂછશો મા,
　　મ્હારા હૈયાની વાતડી પૂછશો મા
દિલના દરિયાવ મહીં કાંઈ કાંઇ મોતી
ગોતી-ગોતીને ત્હેને ચૂંથશો મા
　　મ્હારા હૈયાની વાતડી પૂછશો મા
ટહુકે છે કોકિલા, પુકારે છે પપૈયો
ફાગણોના ફામીને સૂઝશો મા
　　મ્હારા હૈયાની વાતડી પૂછશો મા
આંસુના નીરના કે આશાના અક્ષરો
આછા-આછા ત્હો ય લૂછશો મા
　　મ્હારા હૈયાની વાતડી પૂછશો મા
જગના જોદ્ધા ! એક આટલું સુણી જજો
પ્રારબ્ધના પૂર સ્હામે ઝૂઝશો મા
　　મ્હારા હૈયાની વાતડી પૂછશો મા

૩૮

જગની જાહ્નવી

ધૂને ઘૂમે ને ઘેલી વહે,
ને કોઈ વ્હેતી અખંડ ને અનન્ત રે!
જાહ્નવી જગની ઘૂમે રે!

પગથી ભર્યા છે પુણ્યના,
ને મહીં ઝીલે સુહાગિયા સન્ત રે
જાહ્નવી જગની ઘૂમે રે!

સગરકુમારોને તારિયા,
ને એમ તારશે માનવ જાત રે!
જાહ્નવી જગની ઘૂમે રે!

બ્રહ્માંડે ભર્યાં બ્રહ્મના અમી,
સાધો! માણજો મહીં દિનરાત રે!
જાહ્નવી જગની ઘૂમે રે!

૩૯

જોગીઓની ગુફાઓ

ગુફાઓ જોગીઓ કેરી
બોલે બોલી ઘેરી ઘેરી
યુગના યુગને હેરી હેરી
 ગુફાઓ જોગીઓ કેરી

 ઘેરી ગુફાઓ ગભીર શું બોલે
 કાલ હસે, પણ મર્મ ન ખોલે
અનહદ બોલી એની અનેરી
 ગુફાઓ જોગીઓ કેરી

૪૦
ભેદના પ્રશ્ન

મ્હેં તો કુંકુમે લીંપ્યું મ્હારૂં આંગણું રે લોલ
કોઈ ભેદુ આવો તો ભેદને ભણું રે લોલ

મ્હારી આંખે અમોઘ આંસુડાં વહે રે લોલ
વિધિ જોઈ–જોઈ કાં હસી રહે રે લોલ ?

આવો જ્ઞાની ! મહૂબોધો મ્હારી આંખડી રે લોલ
પ્રાણ વારી પૂજીશ પદપાંખડી રે લોલ

મહાગિરિને ગહ્વર ધોધ ઉછળે રે લોલ
ત્હેના અકલિત નીરઝાર કો કળે રે લોલ ?

ત્હો ય ધોધ કેરે ધમક જગત ધમધમે રે લોલ
મ્હને આંસુના એમ અનુકમ્પ ગમે રે લોલ

કોઈ સ્નેહીના પાલવ લોચન લ્હૂવે રે લોલ
નીચે ઉછળે ઉરસ્નેહ, આત્મ એ જૂવે રે લોલ

ગાન સ્હમજુ ન, ત્‌હો ય ગાન વેદના રે લોલ
રુદન અરૂચે, રૂચે છે ત્‌હો ય વેદના રે લોલ
બાલ પજવે, હા ! ત્‌હો ય મ્હારા અંગના રે લોલ
આંખ રડતી, તે ન્‌હો ય પ્રાણઅંગના રે લોલ

જ્ઞાની ! સાધુ ! આવો તો કહું વાતડી રે લોલ
ઉભા ર્‌હો તો ઉઘાડું મ્હારી છાતડી રે લોલ

કલ્પનાએ બ્રહ્માંડ એવું કાં કીધું રે લોલ ?
આંખ આવડી, ને જગ તો મ્હોટું બધું રે લોલ

ગામપાદર બેસી કાં બોલે મોરલા રે લોલ ?
ચન્દ્રસૂરજ સન્તાડે વદન કાં ભલા રે લોલ ?

મહાબ્રહ્માંડ ક્ય્‌હારે ઘૂંઘટ બોલશે રે લોલ ?
ક્ય્‌હારે સચરાચર બ્રહ્મની રે ડોલશે રે લોલ ?

આવો સન્તો ! તમ પગલે પાવન થવું રે લોલ
પ્રાણરૂંધન્તા પ્રશ્ન પડે ટાલવું રે લોલ

ખીલી વસન્ત, ડાળ લૂમખે લચી રે લોલ
ટૂંકાં આંબા, ને લાંબી દૃષ્ટિ કાં રચી રે લોલ ?
વિશ્વ વીંટી આકાશની ઝાડી ઝૂકી રે લોલ
મધુ વનમાં, મીઠાશ જીભે શે મૂકી રે લોલ ?

ઢળે અઢળક રસ મેઘ મહારેલમાં રે લોલ
સમી સ્હાંઝે ભરૂં તે મ્હારી હેલમાં રે લોલ
મ્હારા ઉરથી ન હેલ તો મ્હોટી કશી રે લોલ
ભરૂં–ભરૂં ત્‌હો ય ખાલી હેલ, ભાગ્ય શી, રે લોલ

છતાં શીળો અગ્નિની ઉપર ચાલવું રે લોલ
ફૂલ ફૂલે, તો ઘડીનું એ ફાલવું રે લોલ
તેજ આવે, તો અર્ધ દિવસ આથમે રે લોલ
જીવન જાગે, તો અર્ધ નીન્દમાં શમે રે લોલ
મોરવરણું અખંડ ચાપ ઇન્દ્રનું રે લોલ
જોવું-રોવું સૌન્દર્ય એવું કાં બન્યું રે લોલ ?
લોક કહે છે, પ્રભુના મીઠા બોલડા રે લોલ
એક લીવા શું મુજથી અબોલડા રે લોલ ?
તેજ-અન્ધકાર મળી ગૂંથે દિનને રે લોલ
હસવું-રડવું એ ઉભય ગ્યે જીવનને રે લોલ
મ્હને એટલું-ઓ ! એટલું કહો કથી રે લોલ
દીઠું અદીઠું હો સન્ત ! કાં થતું નથી રે લોલ ?

૪૬

માનવનાવ

ભવ-ભવસાગરમા ડોલે હો ! માનવનાવ

જળ ! પૂર ઘૂમે,

તોફાન ઝઝૂમે,

કાલના તરંગે હો ! કરે આવજાવ,

માનવનાવ.

મહાસાગરમા ડોલે હો ! માનવનાવ

૪૨

બ્રહ્માનન્દઘેલા

જંગલના જોગી
　　વ્હાલા ! બ્રહ્માનન્દઘેલા
જગના ગુરુઓ,
　　એ તો હરિજનના ચેલા
　　વ્હાલા ! બ્રહ્માનન્દઘેલા
જંગલના જોગી વ્હાલા ! બ્રહ્માનન્દઘેલા　　ધ્રુવ

સંસારસાગર ભર્યો વિષઅમૃતે આ,
જામ્યું સુરાસુરનું મન્થન નીરમાં, હા !
　　મોજાં પ્રચંડ ઉછળે ભવલોઢ શાં, ને
ડૂબે જહાજ કંઈ, કો તરી ઉતરે ન્હા.

અમૃતના આબા,

એ તો નમણા નમેલા,

વખડાને ઘોળી ઘોળી

પીવામા પહેલા

વ્હાલા ! બ્રહ્માનન્દઘેલા

જંગલના જોગી વ્હાલા ! બ્રહ્માનન્દઘેલા

જોગી એ જ ભોગી સાચા,

કુદરતઘાવેલા, કુદરતઘાવેલા,

કુદરતવાવેલા

વ્હાલા ! બ્રહ્માનન્દઘેલા

જંગલના જોગી વ્હાલા બ્રહ્માનન્દઘેલા

૮૩

ધૂમકેતુનું ગીત

બ્રહ્માંડ બ્રહ્મે વાવિયું સુણકું જ સમ હીંડું,
ત્હોય એકલો ઉડું,
જન, જગત સૂર્ય, સુહાગી જ્યોત્સ્ના વિશ્વ બહુ રૂડું,
પણ એકલો ઉડું

બીડ્યા પ્રગટના પિચ્છ મ્હેં, પડઘો પડ્યો 'અલેક,'
સુણ્યું સાધુઓએ 'ભેખ,'
હિમમાલ કેરા શિખરશિખરે શબ્દ એ દૂડું
હું એકલો ઉડું

રત્નના ઉછળતા મોજ! અયિ સૌન્દર્યના સિન્ધુ!
મુજ ખૂટિયા બિન્દુ,
વિધુબાલ! મા છળતી મ્હને, પડશે રખે ફેડું,
હું એકલો ઉડું

ગાજ મહાનદ ઘીણ ભરી, નભ એ ઝીલે ઝમકાર,
ભીષણ ઢળે જલધાર,
આવી ગુફાઓ જોગીની, ગૂઢ મન્ત્ર ર્હા છોડું,
ને એકલો ઉડું

દીધું વિધિએ તે પીધું, લીધું રૂપ અવધૂત ઘોર,
તોડી જગતના તાર,
ભયભૂલણી જગજીભ છો ભાખે હવે ભૂંડું
હું એકલો ઉડું

મૂઝવે મનુજને એવી આ વનવન વહે એકાન્ત,
પશુબોલ પડિયા શાન્ત,
અઘોળ કરી આનન્દના વાવા વિરલ ઓઢું,
ને એકલો ઉડું

સુન્દર ભલે સૃષ્ટિ હજો મનમોહિની અભિરામ,
ન્યારા અમારા ધામ,
એકાકી આવે ઉતરી, એકાકી ભમી, બૂડું
હું એકલો ઉડું.

૪૯

સાન્ધ્ય તેજ

(ઇંગ્રેજીમાંથી ભાષાન્તર)

સન્ધ્યારંગ ઉઘડશે, તેજો આવશે,
હો ! તેજો આવશે
વાદળી ઘડી ઢાંકે તુજ વ્યોમ,
નથી-નથી એ રજનીના રોમ
હો ! તેજો આવશે

સન્ધ્યારંગ ઉઘડશે, આનન્દો થશે,
હો ! આનન્દો થશે
વોતા જીવન, વરસતા હર્ષ,
ઉગી વિરમે રમતીલા વર્ષ
હો ! આનન્દો થશે

સન્ધ્યા રંગ ઉઘડશે, મુક્તિ લાવશે,
હો ! મુક્તિ લાવશે
પાપ ઉભુ દઇ ઘુમ્મટ ઘેર,
તુટશે, રણ શમશે જયભેર
હો ! મુક્તિ લાવશે

સન્ધ્યારંગ ઉઘડશે, મીઠડું લાગશે,
હો ! મીઠડું લાગશે
વ્હાલા કઇંક વિદેશ ગયેલ
વધાવશે તુજ ચરણ પ્રેમેલ
હો ! મીઠડું લાગશે

સન્ધ્યારંગ ઉઘડશે, પ્રભુતા સુહાવશે,
હો ! પ્રભુતા સુહાવશે
નયન પીશે દર્શન અભિરામ,
લેશે પછી ત્ય્હાં પરમ વિરામ
હો ! પ્રભુતા સુહાવશે

૪૫

મન્દિર દ્યો

મન્દિર દ્યો, દેવ! મન્દિર દ્યો!

અવનીમાં મન્દિર મોંઘાં, હો દેવ! મન્દિર દ્યો
પાપ કેરાં પાગણાં સોંઘાં, હો દેવ! મન્દિર દ્યો

ઉષ્ણ્યાના અરુણદહામાં, હો દેવ! મન્દિર દ્યો
જગતના થાકના વિસામા, હો દેવ! મન્દિર દ્યો

વાગ્યાના વ્રણને રૂઝાવા, હો દેવ! મન્દિર દ્યો
વિષની ઉતારપ્યાલી પાવા, હો દેવ! મન્દિર દ્યો

સ્નેહીની શેરીએ ઉભા, હો દેવ! મન્દિર દ્યો
ભિક્ષા ન દીધ અને દુભ્યા, હો દેવ! મન્દિર દ્યો

અમૃતરસથી ભીંજેલાં હો દેવ! મન્દિર દ્યો,
સૌન્દર્યફૂલડે સજેલાં હો દેવ! મન્દિર દ્યો

આત્માની ઊંડી અભિલાષા, હો દેવ ! મન્દિર ધો
અણપૂરી એક પૂરો આશા, હો દેવ ! મન્દિર ધો

પુણ્યના પુષ્પ કો દેહના હો દેવ ! મન્દિર ધો,
સાત્ત્વિક નિર્મલ સ્નેહના હો દેવ ! મન્દિર ધો

આથમશે ને અમે જાશું, હો દેવ ! મન્દિર ધો,
નાથને નેહ ક્યહારે ન્હાશું ? હો દેવ ! મન્દિર ધો

દુનિયામા દેવ એક દીઠા, હો દેવ ! મન્દિર ધો
દુનિયાના દેવ મ્હારે મીઠા, હો દેવ ! મન્દિર ધો,

અવનીના મન્દિર મોંઘા, હો દેવ ! મન્દિર ધો,
પ્રભુજીના મન્દિરો સોંઘા, હો દેવ ! મન્દિર ધો

માનવી-માનવીને હાંઇએ હો દેવ ! મન્દિર ધો,
દેહી છતા ય દેવ થઇએ, હો દેવ ! મન્દિર ધો

૪૬

અહાલેક

પ્રભો ! તુજ દ્વારમાં ઉભી જગાવ્યો મ્હેં અહાલેક !
જગતના ચોકની વચ્ચે જગાવ્યો મ્હેં અહાલેક !

નથી લીધી પ્રભો ! દીક્ષા, નથી ઓઢી કફની,
નમી તુજ પાય હું ત્હેવો જગાવ્યો મ્હેં અહાલેક !

કમંડલ માહરૂં ખાલી, ભર્યું તુજ અક્ષયપાત્ર,
દીઠી ભંડારમાં ભિક્ષા, જગાવ્યો મ્હેં અહાલેક !

ઘટા ઘેરી પડી નભની, ન મુજ નયનો ભેદે,
શ્રવણ તે ભેદશે ત્હારાં ? જગાવ્યો મ્હેં અહાલેક !

વિરાજે છે તું દિલદરિયાવ, અયિ અદ્ભુત યજમાન !
અણુ ગુ નો અમીકરણ દે, જગાવ્યો મ્હેં અહાલેક !

ચઢાવી પાવડી જગનાથ ! પ્રવૃત્તિ કેરી,
ચ્હડી તે પર જીવન ધપતા જગાવ્યો મ્હે અહાલેક !
નહીં કાંઈ મળે ત્હો યે મળ્યુ દર્શનસૌભાગ્ય,
મળી-સળગી મીટે મીટ, ને જગાવ્યો મ્હે અહાલેક !
ઊડી ઝોળી ગ્હી અધૂરી, જરી તલ ભીંજાયુ
જડયુ જીવનુ જીવન મ્હારૂ, જગાવ્યો મ્હેં અહાલેક !
જગતના ચોકની વચ્ચે જગાવ્યો મ્હે અહાલેક !
પ્રભો ! તુજ દ્વારમા ઉભી જગાવ્યો મ્હે અહાલેક !

૬૭

બ્રહ્માનન્દ

અહો ! આથમે આળપંપાળ, અગોઅંગ ફેરા ફૂટે
આઘે-આઘે અનન્તની પાળ પ્રભુની પ્રભા ઉમટે
જો ! સંકોરાયે વિશ્વકોર, કંઇ કોટિકિરણ સવિતા પ્રગટે
કંઇ તિમિર હસે કંઇ જગ વિલસે,
જો ! સાગરગંભીર ગગનપટે

રૂડેરું ક્ષિતિજનું પોપચું, ભાઇ ! ધીમે રહી જો ! ઉઘડે,
જોને ! બ્રહ્માંડની કીકી માંહી અમીનું કિરણ સ્હડે
આ ફાટે ગેબની ગુફા, મહીં જો ! નૂરપૂર ઉછળે વ્હાલા
કંઇ અજબ રસે આ દિલ હુલસે,
જો ! પરબ્રહ્મના અજવાળા

અહો ! આથમે જગઅન્ધકાર, આનન્દફુવારા ફૂટે
આઘે-આઘે બ્રહ્માંડની પાર બ્રહ્માનન્દ જો ! પ્રગટે
આઘે-આઘે ને આત્મા મોઝાર પરમાનન્દ જો ઉલટે

૬૮

પ્રેમાનન્દજ્યોત જાગી

પ્રેમાનન્દજ્યોત જાગી આજ પ્રેમમન્દિરે
પુણ્યના પ્રારબ્ધ નેને દેવના દીવા કરે
        પ્રેમાનન્દજ્યોત જાગી આજ પ્રેમમન્દિરે

શુભના સન્દેશ વાયા, આવ્યા પ્રેમજોગીરાયા
અમૃતની ભરતી દિલની ઉર્મિઉર્મિએ તરે
        પ્રેમાનન્દજ્યોત જાગી આજ પ્રેમમન્દિરે

ગેબગેબમાથી ગુંજે પડઘા આ પ્રેમકુંજે,
પ્રેમદેવની ઘૂમે છે આરતી ઉરે ઉરે
        પ્રેમાનન્દજ્યોત જાગી આજ પ્રેમમન્દિરે

૬૮

પ્રેમને હિંડોળે

જગત ઝૂલે રસઝોલે
અદ્ભુત કો પ્રેમને હિંડોલે, હિંડોલે, હિંડોલે
ઝૂલે રસઝોલે

ભરતી અનન્ત ડોલે,
બ્રહ્માંડો ભીંજે છોળે,
પરબ્રહ્મ કેરે ખોળે

ઉરે–ઉરે કોકિલા કો બોલે, કલ્લોલે વિલોલે
ઝૂલે રસઝોલે
અદ્ભુત કો પ્રેમને હિંડોલે, હિંડોલે, હિંડોલે
ઝૂલે રસઝોલે

૫૦

આનન્દના બાગ

૧ આ ઝીંદગીના જહાજે
રહડી જ્યહાં જવુ છે, પ્યારા !
નયનો ઉઘાડી નિરખો
આનન્દના એ બાગ

૨ આકાશના ઉભા છે
વૈભવભર્યા વનો, જો !
[illegible]ની ય પેલી પારે
ચૈતન્યની એ વાગ

૩ આ આથમી ને ઉગતા
નથી સૂર્ય કે શશી ત્ય્હાં,

અદ્દભુત અનસ્ત ઉછળે
　　ત્યહિં તેજના ફૂવારા

૪ બ્રહ્માંડ જ્‌હાં વિરામે,
　　જ્યહિં બ્રહ્મભરતી જામે
કિસ્મતની પાળ શા, ત્ય્હાં
　　એ કારમા કિનારા

૫ ભવના મહોદધિમાં
　　રમણે ચ્હડી છે કિશ્તી
મ્હરે કરીને આવ્યે
　　આખરના એ ઉતારા

૫૭

હરિ ૐ ! હરિ ૐ !

*

હરિ ૐ ! હરિ ૐ !
તુજ શરણું એ અમ પરમ ક્ષેમ
હરિ ૐ !

કરી વિવિધ શાસ્ત્રઅજવાળાં,
સાધુસન્તની ઉર જ્વાલા,
નભમંડળની દીપમાળા,
કરે પ્રદક્ષિણા તુજ સૂર્યસોમ
હરિ ૐ !

સર્જનની વિપુલ સમૃદ્ધિ
સંયોજનની અદ્ભુત બુદ્ધિ
બ્રહ્માંડ ગાજતું નિરવધિ
તુજ ચરણ ઢળે નમી સકલ વ્યોમ
હરિ ૐ !

પંચેન્દ્રિય પંચ શિખાએ,
મન વાણી કર્મ જીવ કાયે,
એમ જીવનની કલા કલા એ,
તુજ કરે આરતી રોમરોમ,
હરિ ૐ !

હરિ ૐ ! હરિ ૐ !

